

Geyl en Vlaanderen, een discussie

Weerwoord van Louis Vos

Na de beschouwingen die A. W. Willemsen in het vorige nummer van dit tijdschrift aan mijn artikel 'De eierdans van P. Geyl' wijdde, lijkt het mij van belang aan te duiden op welke punten onze interpretaties uit elkaar lopen. Willemsen is het nu met mij eens dat voor Geyl niet 'de federalistische hervorming van de Belgische staat' maar wel 'politiek Grootnederland' het einddoel was, en eveneens dat Geyl dit einddoel deelde met het weekblad *Vlaanderen*. Hij houdt niettemin vol dat Geyl behoorde tot de gematigde richting in het Vlaams-nationalisme, en stelt daartoe vooraf dat in de jaren twintig ongeveer ieder politiek bewuste Belg twijfelde aan het voortbestaan van België, om daarna te verzekeren dat Geyl zijn concreet politiek handelen niet afstemde op zijn grootnederlands ideaal, en vervolgens dat zijn tactische menigvershillen met *Vlaanderen* essentiëler waren dan het feit dat hij 'theoretisch eenzelfde einddoel' zag.

Bij Geyl een volledige scheiding veronderstellen tussen uiteindelijk ideaal en concrete politiek - enkel op grond van vage verwijzingen naar 'zijn afkeer van abstract systeemdenken' en zijn 'activistische dadendrang' - lijkt mij een onhoudbare constructie. Er bestaat geen onverzoenbaarheid tussen concrete actie en einddoel. Integendeel: het laatste dient als richtsnoer voor het eerste. Ieder politicus die iets wil bereiken kijkt zowel naar zijn doel als naar de praktische mogelijkheden om dat te verwezenlijken. Ook Geyl deed dat en was er zich goed van bewust. In een brief van 25 augustus 1926 drukte hij Vos op het hart dat er tussen een 'constructieve, reformatorische politiek en radicale beginselpolitiek' geen tegenstelling bestond, en het zelfs de behoefte was van het ogenblik die twee te verzoenen, 'zonder verwatering van het laatste, maar met gestadige aandacht voor het eerste'¹. Omdat hij die twee wilde verzoenen probeerde Geyl aan de ene kant Vos zoveel mogelijk naar de principiële politiek van *Vlaanderen* te drijven, en aan de andere kant de *Vlaanderen-mensen*, die hij als de meest vasthoudende en principiële medestanders aanzag, tot een meer met de concrete mogelijkheden overeenstemmende strategie te brengen.

Willemsen houdt bij zijn beoordeling van Geyls optreden enkel rekening met diens zin voor 'Realpolitik' en maakt een volledige abstractie van zijn doelstellingen. Een dergelijke reductie tot het strategische - toch slechts de weg waarlangs een bepaald doel wordt bereikt - is voor een politieke typering onverantwoord. Wie een bestaande politieke structuur omver wil werpen wordt normaal beschouwd als radicaal, ook al houdt hij in zijn streven rekening met wat politiek haalbaar is. Toegepast op Geyl: hij streefde naar de realisatie van een politiek groot-Nederland, maar wees uit 'realpolitische' overwegingen een openlijke irredentistische beweging af. Meer kans op succes zag hij via de omweg van zelfbestuur voor Vlaanderen, een stap die de internationale crisis bevorderen zou, waarna een aanhechting van Vlaanderen bij Nederland mogelijk werd. Zoals ik schreef: 'gematigd

1. P. van Hees en A. W. Willemsen, ed., *Geyl en Vlaanderen. Uit het archief van prof. dr. P. Geyl. Brieven en notities*, I, 1911-1927 (Antwerpen, 1973) 350.